

Beschermwaardigheidstoetsing

Vier zilveren zoutvaten van Johannes Lutma:

- een set van twee in beheer bij het Rijksmuseum Amsterdam,
- een set van twee in beheer bij het Amsterdam Museum.

Beschermwaardigheidsstoetsing

In dit rapport wordt verslag gedaan van de op 26 april 2019 uitgevoerde beschermwaardigheidsstoetsingen betreffende vier zilveren zoutvaten van Johannes Lutma (Emden, ca. 1587 - Amsterdam, januari 1669), omvattende een set van twee in beheer bij het Rijksmuseum Amsterdam (BK 1960-13 a en BK 1960-13 b, eigendom van de Staat der Nederlanden) en een set van twee in beheer bij het Amsterdam Museum (KA 8050 en KA 8051, eigendom gemeente Amsterdam).

Commissie

Deze toetsing is uitgevoerd door de toetsingscommissie beschermwaardigheid (TCB). De TCB is ingesteld door de stichting Museumregister Nederland op grond van de Leidraad Afstoting Museale Objecten (LAMO) en de Erfgoedwet.

De basisbezetting van de TCB bestaat voor deze toetsing uit voorzitter mw. drs. Heleen Buijs, mw. bc. Ellie Bruggeman (secretaris) en mw. drs. Nicole Vieveen (notulist).

Per toetsing wordt de basisbezetting van de TCB aangevuld met deskundigen ter zake van de specifieke eigenschappen van de objecten of (deel)collecties waarop de toetsing betrekking heeft. Eén van deze deskundigen kan door de opdrachtgever tot toetsing voorgedragen worden. De overige deskundigen worden voorgedragen door of via het TCB deskundigenteam. Voor deze toetsing zijn de volgende deskundigen benoemd door het bestuur van de stichting Museumregister Nederland:

Op voordracht van het deskundigenteam van de TCB:

- dhr. dr. Wim Nys
- mw. Arjenne Bouwknegt
- dhr. drs. Jean-Pierre van Rijen

Aanleiding

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) als beheerder van objecten van de Nederlandse Staat en de Gemeente Amsterdam hebben de TCB verzocht om beschermwaardigheidsstoetsingen uit te voeren met betrekking tot twee sets van twee zoutvaten van Johannes Lutma. De aanleiding voor deze verzoeken betreffen claims tot restitutie betreffende deze objecten.

De toetsingen door de TCB zijn gericht op het doen van een uitspraak over het belang van de objecten voor het Nederlandse cultuurbezit. Aangezien het om objecten gaat die gemaakt zijn door dezelfde kunstenaar, zeer sterk op elkaar gelijken en hoogstwaarschijnlijk tot één serie behoren, is besloten om de beschermwaardigheidsstoetsingen betreffende de vier zoutvaten tegelijkertijd, en in samenhang, uit te voeren.

De claims tot restitutie betreffende deze objecten worden door de betrokken overheden voorgelegd aan de Adviescommissie Restitutieverzoeken Cultuurgoederen en Tweede Wereldoorlog (Restitutiecommissie).

Ingediende stukken en ontvangen informatie

Ontvangen vóór 26 april 2019:

- basisgegevens objecten BK 1960-13 a en BK 1960-13 b, eigendom van de Staat der Nederlanden, in beheer bij het Rijksmuseum Amsterdam:
[www.musealeverwervingen.nl/nl/1448/objecten/kunstnijverheid/lutma,-twee-zilveren-zoutvaten-\(rijks\)/](http://www.musealeverwervingen.nl/nl/1448/objecten/kunstnijverheid/lutma,-twee-zilveren-zoutvaten-(rijks)/)
- basisgegevens objecten KA 8050 en KA 8051, eigendom van de gemeente Amsterdam, in beheer bij het Amsterdam Museum:
[www.musealeverwervingen.nl/nl/1350/objecten/kunstnijverheid/lutma,-twee-zilveren-zoutvaten-\(am\)/](http://www.musealeverwervingen.nl/nl/1350/objecten/kunstnijverheid/lutma,-twee-zilveren-zoutvaten-(am)/)

Bezichtiging van objecten en toelichting door commissieleden op 26 april 2019:

- bezichtiging van en toelichting op de zoutvaten in beheer bij het Amsterdam Museum (KA 8050 en KA 8051) in het depot van het Amsterdam Museum met:
 - o dr. Judith van Gent, conservator en hoofd documentatie en fotografie
 - o prof. dr. Margriet Schavemaker, artistiek directeur.
- bezichtiging van en toelichting op de zoutvaten in beheer bij het Rijksmuseum Amsterdam (BK 1960-13a en BK 1960-13b) in het Ateliergebouw van het Rijksmuseum met drs. Dirk Jan Biemond, conservator metalen.

Aanvullingen ontvangen na 26 april:

1. Roever, M. de. (2018). Een 'silver taeffel' van Johannes Lutma. Achtergronden bij een bijzondere post in de stadsrekening van Amsterdam. *Amstelodamum*, 105-4, 155-173.
2. Biemond, D.J. (2014). Historiestukken in zilver: penningen van Johannes Lutma junior. *Oud Holland*, 127, 116-154.
3. Biemond, D.J. (2018). Notitie ten behoeve van het recuperatieverzoek van de erven Budge.
4. Kellen, D. van der. (1861). *Nederlands-oudheden, verzameling van afbeeldingen der voor wetenschap, kunst en nijverheid meest belangrijke voorwerpen uit vroegere tijden (...)*. Amsterdam, Nederland: F. Buffa en zonen.
5. Veilingcatalogus Frederik Muller, Amsterdam 27 november 1906, nr.452 (afb.).
6. Veilingcatalogus Paul Graupe, Berlijn 27 september 1937, nr.254 en nr.255 (afb.).
7. Preisberichte. Kunstauktionhaus Paul Graupe (1937, 10 oktober). *Weltkunst*, 11 (40/41).
8. Frederiks, J.W. (1943). *De Meesters der Plaquette-Penningen*. Den Haag, Nederland: Nederlandsch Genootschap voor Munt- en Penningkunde.
9. Afbeelding Dreesmann Museum, 1950 (1950ca_Dreesmann_Museum.tif)
10. *Amsterdams Goud en Zilver* (tent. cat. Museum Willet-Holthuysen 1950), p. 20-21.
11. Röell, D.C., Brugmans, H. (1951). *Verzameling Amsterdam W.J.R. Dreesmann* (deel 3). Den Haag, Nederland: voorheen Drukkerij Levisson.
12. Veilingcatalogus Frederik Muller, Amsterdam 22 maart 1960, nr.95 en nr.96 (afb.).
13. Citroen, K.A.; Erpers Royaards, F. van; Verbeek J. (1984). *Meesterwerken in zilver: Amsterdams zilver 1520 – 1820* (tent.cat. Museum Willet-Holthuysen). Lochem, Nederland: De Tijdstroom.
14. Vreeken, H. (2003). *Goud en zilver met Amsterdamse keuren: de verzameling van het Amsterdams Historisch Museum*. Zwolle, Nederland: WBooks.
15. Geroofde kunst gedijt niet beseffen de musea, en terecht (2013, 1 november). *NRC Handelsblad*.
16. Os, P. van. (2013, 1 november). Musea raken hun topstukken kwijt. *NRC Handelsblad*.

17. Hosman, H. (2018). De droom van Willem Dreesmann. De ondergang van het Dreesmann-museum en de slag om de zoutvaten. *Ons Amsterdam* 70 (7/8), 36-39.
18. Baarssen, R. (2018). *Kwab. Ornament als kunst in de eeuw van Rembrandt* (tent.cat. Rijksmuseum). Rotterdam, Nederland: nai010.
19. KA8050 stamkaart.pdf
20. KA8051 stamkaart.pdf
21. KA_8050_en_KA_8051 litkaart.pdf
22. Vianen, Adam van (1620/1621). *Twee zoutvaten met Kaïn en Abel, en het offer van Abraham*.
Amsterdam: Rijksmuseum Amsterdam, inv. nr. BK-1960-15-A
<http://hdl.handle.net/10934/RM0001.COLLECT.18419>
23. Backer, Jakob Adriaensz. (1638-1651). *Portret van Johannes Lutma*.
Amsterdam: Rijksmuseum Amsterdam, inv. nr. SK-A-3516.
<http://hdl.handle.net/10934/RM0001.COLLECT.5863>
24. Rijn, Rembrandt van (1656). *Portret van Johannes Lutma*.
Amsterdam: Rijksmuseum Amsterdam, inv. nr. RP-P-OB-550.
<http://hdl.handle.net/10934/RM0001.COLLECT.36649>

Overig geraadpleegd:

25. Lorm, J.R. de. (1999). *Amsterdams Goud en Zilver* (tweede herziene druk).
Amsterdam, Nederland: Waanders Uitgevers.

Objectbeschrijving - zoutvaten in beheer bij Amsterdam Museum

<https://www.musealeverervingen.nl/nl/1350/objecten/kunstnijverheid/lutma-twee-zilveren-zoutvaten-jamj/>

Nederlands | English

MUSEALE • VERWERVINGEN VANAF • 1933 •

Herkomstonderzoek naar museale collecties in verband met roof, confiscatie of gedwongen verkoop in de periode 1933-1945

Zoek bijv. naar object, museum of kunstenaar

ZOEK

HOME
OVER HET ONDERZOEK

OBJECTEN
Schilderijen
Tekeningen
Sculpturen
Kunstnijverheid
Joodse rituele objecten

MUSEA
VEELGESTELDE VRAGEN
NIEUWS
CONTACT

TWEE ZILVEREN ZOUTVATEN (AM)

← naar museum

Twee zilveren zoutvaten

Kunstenaar/ Vervaardiger: Johannes Lutma I
Titel: Twee zilveren zoutvaten
Jaartal: 1643
Techniek: Gedeeltelijk verguld zilver
Afmetingen: KA 8050: 801,4 gram en KA 8051: 774 gram
Inventarisnummer: KA 8050 en KA 8051
Beschrijving: KA 8050: h. 23,3 cm, l. 12,6 cm, b. 11,6 cm, gewicht 801,4 gr
KA 8051: h. 23,9 cm, l. 12,8 cm, b. 11,9 cm, gewicht 774 gr

Categorie: [Kunstnijverheid](#)

Objectbeschrijving - zoutvaten in beheer bij Rijksmuseum Amsterdam

<https://www.musealeverervingen.nl/nl/1445/objecten/kunstnijverheid/lutma-twee-zilveren-zoutvaten-rijks/>

Nederlands | English

MUSEALE • VERWERVINGEN VANAF • 1933 •

Herkomstonderzoek naar museale collecties in verband met roof, confiscatie of gedwongen verkoop in de periode 1933-1945

Zoek bijv. naar object, museum of kunstenaar

ZOEK

HOME
OVER HET ONDERZOEK

OBJECTEN
Schilderijen
Tekeningen
Sculpturen
Kunstnijverheid
Joodse rituele objecten

MUSEA
VEELGESTELDE VRAGEN
NIEUWS
CONTACT

TWEE ZILVEREN ZOUTVATEN (RIJKS)

← naar museum

Twee zilveren zoutvaten

Kunstenaar/ Vervaardiger: Johannes Lutma I
Titel: Twee zilveren zoutvaten
Jaartal: 1639
Techniek: Zilver, gedeeltelijk verguld
Afmetingen: h. 24, b. 12 cm
Inventarisnummer: BK 1960-13 a en BK 1960-13 b
Beschrijving: Twee zilveren zoutvaten waarvan de schaal gedragen wordt door een jongen zittend op een duifje. (Gewicht 852 gram)

Categorie: [Kunstnijverheid](#)

Gerelateerde objecten

Referentiekader beschermwaardigheidstoetsing

De TCB heeft onderhavige beoordeling uitgevoerd met gebruikmaking van de waarderingscriteria van de methodiek 'Op de Museale weegschaal'.

Vervolgens is de toetsing uitgevoerd aan de hand van het referentiekader van de Erfgoedwet voor beschermwaardigheid van cultuurobjecten. In de zin van de Erfgoedwet gelden hiervoor de volgende criteria:

- een cultuurobject of verzameling van bijzondere cultuurhistorische of wetenschappelijke betekenis en
- onvervangbaar en
- onmisbaar voor het Nederlands cultuurbezit.

Het criterium onvervangbaar houdt hier in: er zijn geen gelijke of gelijksoortige voorwerpen in goede staat in het Nederlandse cultuurbezit aanwezig.

Een cultuurobject is onmisbaar wanneer het minimaal één van de volgende functies vervult:

- symboolfunctie,
- schakelfunctie of
- ijkfunctie.

Hierbij wordt onder symboolfunctie verstaan: "de functie van een roerende zaak als duidelijke herinnering aan personen of gebeurtenissen, die voor het begrip en appreciatie van de Nederlandse (cultuur) geschiedenis van overtuigend belang zijn".

Een schakelfunctie wordt gedefinieerd als: "de functie van een roerende zaak als wezenlijk element in een ontwikkeling, die voor de wetenschapsbeoefening, met inbegrip van de beoefening van kunstgeschiedenis, in Nederland van overtuigend belang is".

Onder ijkfunctie wordt verstaan: "de functie van een roerende zaak als wezenlijke bijdrage in het onderzoek of de kennis van andere belangrijke voorwerpen van kunst, geschiedenis of wetenschap".

Waardering aan de hand van de methodiek 'Op de Museale weegschaal'

Referentiekader

Het referentiekader voor de waardering is nationaal (Nederland).

Kenmerken

Toestand:

De conditie van de zoutvaten is goed tot zeer goed. Van beide sets (de set in beheer bij het Rijksmuseum Amsterdam en de set in beheer bij het Amsterdam Museum) is telkens één exemplaar zwaarder verguld. Het is voorts niet uit te sluiten dat er verwisseling heeft plaatsgevonden van onderdelen tussen de vier zoutvaten.

Ensemble:

Hoewel de vier zoutvaten bestaan uit een paar voorzien van een jaarletter van 1639 (in beheer bij het Rijksmuseum) en een paar voorzien van jaarletter van 1643 (in beheer bij het Amsterdam Museum), vormen de vier zoutvaten met grote waarschijnlijkheid een ensemble. De zoutvaten zijn voorzien van paringstekens in een reeks van 1 tot 4. Deze tekens zijn

hoogstwaarschijnlijk aangebracht door Johannes Lutma zelf. De attributen van de putti van de vier zoutvaten hebben bovendien alle betrekking op de zee.

Herkomst:

De vroege herkomst van de zoutvaten is onbekend. In 1858 werden de vier zoutvaten tentoongesteld in Amsterdam als onderdeel van de oudheden-tentoonstelling georganiseerd door de Maatschappij Arti et Amicitiae.¹ In 1906 werden de vier zoutvaten via kunsthandel Frederik Muller in Amsterdam geveild. In de veilingcatalogus wordt de familie O.R. van Iddekinge van Drogenhorst als eigenaar van de objecten genoemd. In 1937 werden de zoutvaten opnieuw geveild, dit keer door kunsthandelaar Paul Graupe. In de veilingcatalogus wordt vermeld dat de zoutvaten afkomstig zijn uit de collectie van Emma Budge. Tussen 1937 en 1960 bevonden de zoutvaten zich in particuliere collecties, waaronder de collectie van Wilhelmus Josephus Rudolphus Dreesmann. De objecten zijn gezamenlijk tentoongesteld in het voormalig Dreesmann-museum in Amsterdam. In 1960 werden de zoutvaten, samen met andere objecten uit de collectie Dreesmann, opnieuw geveild door Frederik Muller. De gemeente Amsterdam kocht de vier zoutvaten toen en droeg er twee over aan het Rijksmuseum Amsterdam.

Zeldzaamheid:

Hoewel het atelier van Johannes Lutma (sr. en jr.) een lange actieve periode heeft gekend, is het ons bekende oeuvre van Lutma zeer klein. Naar nu bekend gaat het inclusief penningen om de volgende werken van Johannes Lutma senior:

- 4 begrafenisschilden (1633) - Rijksmuseum Amsterdam
- Beker met deksel (1639) - The Walters Art Museum Baltimore
- 4 zoutvaten (1639 & 1643) - Rijksmuseum Amsterdam & Amsterdam Museum
- Drinkschaal (1641) - Rijksmuseum Amsterdam
- Kan en schaal (1647) - Rijksmuseum Amsterdam
- Troffel (1648) - Rijksmuseum Amsterdam
- 1 zilveren penning (1648) - Rijksmuseum Amsterdam
- 2 gouden penningen (1648) - Rijksmuseum Amsterdam
- Zoutvat (1648) - Fishmonger's Company Londen
- Kan en schaal (1655) - Amsterdam Museum

De experts die geraadpleegd zijn, noch de deskundigen van de TCB, is een vergelijkbaar ensemble uit de zeventiende eeuw bekend. Uit deze periode is überhaupt zeer weinig kleinplastiek in zilver bewaard gebleven. Vergelijkbare zoutvaten zijn ook uiterst zeldzaam. Het enige direct vergelijkbare voorbeeld betreft de set van twee zoutvaten met Kaïn en Abel (1621) van Adam van Vianen (I) in het Rijksmuseum Amsterdam.

Uit raadpleging van boedelinventarissen door Dirk Jan Biemond, conservator edele metalen, Rijksmuseum Amsterdam, is gebleken dat de klantenkring van Lutma over series van vier tot zes figuratieve zoutvaten beschikte.

De zoutvaten zijn zowel op individueel niveau als op het niveau van het ensemble van belang. Hierbij is de ensemblewaarde meer dan de som van de delen, omdat de reeks aantoont dat de objecten in paren werden gemaakt, gespreid over meerdere jaren (in deze vier jaar), waarbij verschillende (afwerkings-)technieken werden ingezet voor elk van de onderdelen. Visueel en verhalend vormen de zoutvaten een geheel. De variabele, vernieuwende elementen (de putti) werden niet verguld.

¹ Dit wordt door David van der Kellen beschreven in zijn publicatie uit 1861 (zie lijst van ingediende stukken en ontvangen informatie op pagina 2, vermelding nr. 4). De zoutvaten worden echter niet vermeld in de tentoonstellingscatalogus van 1858.

Representatie

In het algemeen worden zoutvaten als representatief gezien voor status en rijkdom binnen de 17de-eeuwse samenleving. Zout was zeer kostbaar en nam op de tafel een ereplaats in. Zoutvaten waren opvallende, rijk gedecoreerde tafelmstukken die de positie van de belangrijkste personen aan tafel aanduiden. Het was gebruikelijk dat monumentale zoutvaten in paren op tafel werden geplaatst. Zoutvaten waren ook een geliefd motief voor de schilderkunst in de zeventiende eeuw.

Ook voor Lutma waren de betreffende zoutvaten van duidelijk belang. Hij liet zich tussen 1638 en 1651 met één van deze zoutvaten portretteren door Jacob Adriaensz. Backer.

Cultuurhistorisch

Historisch – artistiek:

Johannes Lutma behoort tot de belangrijkste edelsmeden van de zeventiende eeuw. In zijn eigen tijd werd Lutma al erkend als vooraanstaand kunstenaar. Lutma had contacten met belangrijke tijdgenoten zoals Rembrandt van Rijn, die een portret van hem graveerde in 1656. In werken van andere zilversmeden uit deze periode, zoals Hendrick Bloem en Andries Grill, zijn invloeden aan te wijzen van de ontwerpen van Johannes Lutma.

De zoutvaten zelf zijn uitzonderlijk in uitvoering. Onder andere vanwege de uitwerking van de verschillende onderdelen als vrijstaande sculpturen. De combinatie van de barokke uitwerking van de kinderfiguren met de abstracte en moderne vormen van de voet en het zoutvat in kwabstijl is een inventie van Lutma.

Uitzonderlijk is ook het feit dat Lutma zelf naar Italië reisde en zich daar liet inspireren door moderne, contemporaine Italiaanse kunst. Daarmee onderscheidt hij zich van tijdgenoten zoals zilversmid Adam van Vianen.

In de manier waarop Lutma de kinderfiguren heeft vormgegeven is een zeer vroege verwijzing te herkennen naar het type van de 'putto moderne'. Dit type werd in Rome ontwikkeld door de Vlaamse beeldhouwer François Duquesnoy en is een weergave van kinderen die door middel van attributen een groter thema of gedachte uitbeelden. In het geval van Lutma is dit thema de vruchtbaarheid van de zee.²

Deze Italiaanse invloed op zijn werk getuigt niet alleen van het internationale, inventieve karakter van het werk van Lutma, maar is ook een vroeg voorbeeld van de uitwisseling tussen het zuidelijk en noordelijk deel van Europa binnen de edelsmeedkunst.

Materiaaltechnisch

Vanuit materiaaltechnisch perspectief zijn de zoutvaten ook bijzonder. Er bestaat slechts een beperkt aantal werken met een dergelijke goud-zilver-combinatie. Tevens is de mogelijkheid tot uitwisseling van gegoten onderdelen van de zoutvaten bijzonder interessant. Deze uitwisseling wordt gestaafd door iconografisch bronnenmateriaal waarop bekerschroeven afgebeeld worden met identieke voetstukken.

² Vriendelijke mededeling: uit de notitie van Dirk Jan Biemond, conservator edele metalen, Rijksmuseum Amsterdam. Zie lijst van ingediende stukken en ontvangen informatie op pagina 2, vermelding nr. 3.

Informatief

Vanwege de geringe omvang van het bewaarde oeuvre van Lutma is het niet eenvoudig om een eenduidig beeld te verkrijgen van de ontwikkelingen binnen het oeuvre.

De TCB acht de vier zoutvaten van belangrijke waarde voor nader onderzoek, naar zowel de kunsthistorische als de materiaaltechnische aspecten van dit soort objecten.

De Italiaanse invloed op het ontwerp van de zoutvaten vormt een belangrijke illustratie van de ontwikkelingen in de zeventiende eeuw binnen de edelsmeedkunst en andere kunst disciplines in Nederland, en de rol die Lutma hierin gespeeld heeft.

In de literatuur wordt vaak gesuggereerd dat het werk van Johannes Lutma ondergeschikt is aan dat van edelsmid en tijdgenoot Adam van Vianen. De TCB ziet kansen voor nader onderzoek op basis van deze zoutvaten, dat tot een herpositionering van Lutma binnen de kunstgeschiedenis kan leiden.

Qua materiaaltechnische onderzoeksrichtingen denkt de TCB aan onderzoek naar de gebruikte mal als schakel in een reeks van ontwerpen, van zoutvaten tot bekerschroeven. Bovendien heeft nog geen technisch onderzoek volgens de laatste analysemethodieken kunnen plaatsvinden m.b.t. alle onderdelen van het ensemble. Onder andere kunnen gekalibreerde opnamen van de (merk)tekens op de zoutvaten de beschikbare informatie verder aanvullen.

Sociaal-Maatschappelijk

Maatschappelijk

Er zijn de TCB geen aspecten van de zoutvaten bekend die een bijzondere betekenis voor bepaalde groepen of gemeenschappen inhouden.

Beleving

De objecten zijn van grote schoonheid binnen de kleinplastiek in zilver. In beide musea roepen de zoutvaten in combinatie met andere objecten uit de zeventiende eeuw een sprekend beeld op van de rijkdom in bepaalde sociale kringen van de Gouden Eeuw.

Gebruik

Beide musea beschouwen de zoutvaten als absolute topstukken binnen hun collectie. De zoutvaten worden zowel in het Rijksmuseum als in het Amsterdam Museum nagenoeg permanent aan het publiek getoond. Recentelijk zijn de vier zoutvaten gezamenlijk gepresenteerd tijdens de tentoonstelling "KWAB. Dutch Design in de eeuw van Rembrandt", gehouden in het Rijksmuseum van 29 juni 2018 tot en met 16 september 2018.

Waardering beschermwaardigheidscriteria

Onvervangbaarheid

De TCB acht de zoutvaten van Lutma onvervangbaar als ensemble, als individuele objecten en als combinatie van individuele objecten.

De onvervangbaarheid als ensemble en als combinatie van individuele objecten is gebaseerd op de samenhang tussen de zoutvaten. Dit is op basis van de vervaardiging in paren van twee en als een reeks van vier verspreid over meerdere jaren, als ook op basis van het gebruik ervan in paren. De onvervangbaarheid van de individuele objecten vindt zijn grondslag in de artistieke kwaliteit.

Onmisbaarheid

Symboolfunctie:

De zoutvaten vervullen geen symboolfunctie ten aanzien van specifieke gebeurtenissen of personen, die voor het begrip en appreciatie van de Nederlandse (cultuur) geschiedenis van overtuigend belang zijn. Wel staan zoutvaten, die een geliefd motief voor de schilderkunst in de zeventiende eeuw waren, symbool voor status en rijkdom in de Gouden Eeuw.

Schakelfunctie:

De TCB ziet de zoutvaten van Johannes Lutma als wezenlijk element in de ontwikkeling van de edelsmeedkunst in de zeventiende eeuw. De zoutvaten laten zien dat Lutma zich in Italië liet inspireren door de contemporaine Italiaanse kunst. Deze Italiaanse invloed is terug te zien in de barokke uitvoering van de putti. De combinatie van de barokke uitvoering van de putti met kwab-uitvoering van de voeten en schalen is voor die tijd uniek binnen de edelsmeedkunst. De zoutvaten vormen hierdoor een belangrijke illustratie van de ontwikkelingen in de zeventiende eeuw binnen de edelsmeedkunst en andere kunstdisciplines in Nederland. Doorgaans wordt Rubens in de literatuur als sleutelfiguur genoemd in deze ontwikkelingen. De zoutvaten illustreren dat ook Lutma hier een rol in heeft gespeeld. Dit biedt kansen voor nader onderzoek dat wellicht tot nieuwe interpretaties en inzichten leidt.

IJkfunctie:

De zoutvaten van Lutma vervullen een ijkfunctie wegens de informatie die deze objecten bevatten over het tijdssegment waarbinnen deze vervaardigd werden.

Aan de hand van de zoutvaten kunnen internationale, artistieke wisselwerkingen binnen Europa beter geduid worden. Deze informatie zit vervat in de referentie van de putti naar beeldtaal geïnspireerd door de contemporaine Italiaanse kunst, de referentie van de schaalvorm en voet naar specifieke Noord-Nederlandse beeldtaal (kwabstijl) en de noch geometrische, noch naturalistische uitvoering van het recipiënt voor het zout.

Op grond van deze informatiewaarde acht de TCB dat de zoutvaten een wezenlijke bijdrage kunnen leveren aan nader onderzoek naar de internationale wisselwerkingen binnen Europa in de eerste helft van de zeventiende eeuw.

Bovendien kan het feit dat het hier gaat om gemerkte paren van zoutvaten meer inzicht verschaffen in de tafelcultuur van de zeventiende eeuw.

Conclusie

Op grond van al het vorenstaande acht de TCB de door Johannes Lutma vervaardigde zoutvaten als ensemble, als individuele objecten en als combinatie van individuele objecten beschermwaardig in de zin van Erfgoedwet.

De zoutvaten van Lutma zijn zowel onvervangbaar voor het Nederlandse cultuurbezit als onmisbaar op grond van de schakel- en ijkfunctie die zij vervullen.